

НЕВЖЕ Я ТАКИ ВОЛОДІЮ ПРАВОМ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ?

Тетяна Мацкевіч

Напевно, я не так боюся ймовірного кінця світу, як нівелювання незалежності своєї Батьківщини. Кожного ранку прокидаюся з відчуттям тривожного очікування, дивного неспокою, який виникає десь на рівні підсвідомості і проектується в усіх моїх вчинках протягом дня. Страшно жити серед тіней, які мовчки їдуть у трамваях із похмурими обличчями, змітають листя із тротуарів, поспішають на роботу, загалом, – стараюся будь-яким способом надати сенс власному існуванню.

Чи існує між нами зв'язок? Схід і Захід тепер, мов нещасливі чоловік і дружина по обидва боки холодного ліжка, яких не єднає нічого, крім пут Гімедея. Люди не відчують себе своїми на території власної держави. Обтяжені гострою потребою боротьби за існування (але чомусь не на широкому геополітичному полі, а на локальному відтинку дійсності, який безпосередньо стосується конкретного індивіда та його рідних), а ще сумнівами, стереотипами на кшталт «у нас немає свободи», «ми економічно бідна країна», «навіщо йти на ті вибори, якщо і так нічого не зміниться», українці ніяк не можуть вилікуватися від хронічного синдрому раба і боягуза, який передавався їм із покоління у покоління з молоком кривавої Історії, вічно вагітної лихоліттями.

І як можна абстрагуватися, куди тікати, а головне – від чого? Відомо, що де б ти не був, усюди береш із собою себе...

3 липня 2012 року Верховна Рада ухвалила законопроект Ківалова-Колесніченка «Про засади мовної політики в Україні» у другому читанні. За його остаточну реалізацію проголосували 248 депутатів. При цьому не внесли жодних із запропонованих 2600 поправок.

Чомусь одразу згадалися слова Ліни Костенко: *«Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову»*. Де ж це бачено, щоб у незалежній державі ухвалювали такі шовіністичні закони? І куди поцілили – у мову, ядро українського етносу, його ментальний код! Напередодні виборів усі методи хороші. «Кнопкодави» ретельно готувалися: приносили жертви нечистому, пестили його дитинча, а тепер повели поріддя пекла за рученьку до людей. Ось такі страхітливі асоціації... Виникло відчуття, що все це якийсь прадавній сон, нічний кошмар, який переслідує нас століттями, мучить і терзає, мов демон, адже диявол, привид російського імперіалізму, ніяк не може дати нам спокій, насміхаючись над слабкістю віри та куцими запасами свяченої води.

Голосування відбувалося з відвертим порушенням регламенту. Адже за внесення законопроекту до порядку денного проголосували тільки 219 депутатів. Як відомо, цього було недостатньо. Спікер Верховної Ради Володимир Литвин обмив рученята і покинув залу засідань. «Курник» очолив його заступник Адам Мартинюк, який неправомірно запустив голосування. Опозиціонери щось товклися, товклися, але завадити реалізації проекту регіоналів не змогли. Недарма Михайло Чечетов так тішився: *«Оцените красоту игры. Мы их развели, как котят!»*.

Коли я довідалася про деталі голосування, обурення сягнуло критичної точки. «Раби, подножки, грязь Москви...», – ці слова Тараса Шевченка ідеально відтворюють картину української реальності у максимально лаконічній формі. На певному етапі роздумів я зрозуміла, що ненавиджу. Не Росію, бо то була б прикра помилка – усіх стригти під один гребінь, не злюбивши за щось людей, які, зрештою, нічого поганого не зробили ні мені, ні моїй державі. Я ненавиділа бридку та несправедливу імперську ідеологію, яку ніжно плекали спочатку московські царі, потім червоні вожді, а тепер президент Росії, його соратники та «грязь Москви» в Україні, себто більшість «народних» депутатів, які правдами і неправдами продовжують ухвалювати шовіністичні закони, годувати електорат популістськими обіцянками і відригувати ксенофобськими заявами направо і наліво. Та чим кращі боягузи, які у найвідповідальніші для країни моменти загиджують підштанки від страху, ховаючись у кулуарах чи тільки вдаючи із себе героїв? А може, розумніші байдужі, які ніяк не відгукнулися на найбільш резонансний, підлу витівку регіоналів протягом кількох останніх років?

Одразу після засідання Верховної Ради розпочалася активізація громадського руху: вже до вечора Інтернет ряснів листами, автори яких закликали усіх, хто має можливість, їхати до столиці та брати участь у протестному мітингу. П'ять депутатів від партії «За Україну» оголосили безстрокове голодування на чолі зі своїм керівником В'ячеславом Кириленком. Опозиція відмовилася приходити до парламенту і брати участь у його засіданнях. Опісля вона приєдналася до мітингарів. Лідер об'єднання «Свобода» Олег Тягнибок разом із Михайлом Ілленком оголосили національну мобілізацію...

У душі зажеврела надія: а раптом люди прийдуть? Протестуватимуть, обстоюватимуть свої права? От якби повторилася революція 2004 року, коли «тушки» і московські «подножки» добряче налякалися нашої рішучості!

Люди прийшли, але їх було надто мало... Більше ста осіб протестували біля Українського дому. Виступи на захист української мови відбувалися і за кордоном, зокрема, у Чехії, Франції, США, Німеччині, Великій Британії та Литві. Та хвиля опору не була достатньо потужною. Шостого липня депутати припинили безстрокове голодування. Натовп почав рідіти. Дев'ять відчайдухів із числа пересічних громадян продовжували акцію, згодом їхня кількість збільшилася майже до 20-ти. П'ятеро голодувальників навіть забрала «швидка». Проти учасників протесту порушували кримінальні справи, їхнім родичам вручали повістки до суду. А вже на початку серпня лави протестувальників були практично знекровлені.

Задумалась: чи мають такі дії сенс у державі, де людське життя не є базовою цінністю? Завдяки дволикості В. Литвина, «мовне дітище» Ківалова-Колесніченка стало цілком легітимним законодавчим актом. Лише протягом двох місяців російській мові надали статус регіональної у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Одеській, Херсонській, Миколаївській, Харківській областях. Крім того, закон підтримали у дев'яти містах: Ізмаїлі, Одесі, Севастополі, Харкові, Миколаєві, Херсоні, Ялті, Луганську, Запоріжжі та Красному Лучі. Не дивно, що спроби робочої групи Раїси Богатирьової внести поправки до мовного закону не увінчалися успіхом. Обіцянки Миколи Азарова, Володимира Литвина, Ганни Герман, а головне – Віктора

Януковича виявилися не більше, ніж звичайною демагогією. Хіба не очевидно, що закон Ківалова-Колесніченка розширює обрії використання російської мови? Аргументи на доведення його доцільності видаються мені вкрай безглуздими, адже російська мова ніколи не зазнавала утисків на теренах нашої держави, її могли і можуть вільно використовувати усі бажаючі. Це ж стосується й мов інших нацменшин. Проте чомусь завше страждала українська: то її утискають, то принижують, то її знищують. Часом здається, що самі українці буквально не можуть втримати її на устах. Цей закон був би необхідний тільки у випадку нещадних утисків прав нацменшин, зокрема права на вживання рідної для них мови. У ситуації, коли українська упосліджена у порівнянні з російською, такі дії видаються не просто безглуздими, а цілеспрямовано ворожими. Впевнена: влада взяла курс на роз'єднання народу, ліквідацію його цілісності. І вдалася до старого, проте дуже дієвого методу – знищити етнос через нівеляцію його мови – коду нації, державотворчого імпульсу, життєдайної сили, завдяки якій українці так довго трималися разом...

Одразу після ухвали законопроекту в другому читанні я опублікувала оглядову статтю на цю тему в районній газеті «Галицьке слово». Протягом практики коротко відгукувалася про події, пов'язані з мовним законом, у кожній колонці під назвою «Тиждень в Україні з іронією і без...». А 11 вересня 2012 р. разом з іншими студентами факультету журналістики взяла участь у віче на захист української мови, яке відбулося у Львові. Усвідомлюю, що це крапля в морі супроти того, що можна було зробити...

«Настала якась собача старість ідей. Ніхто нічого не хоче. Ніхто ні за що не бореться. Тільки наші політики за владу над нами. [...] Знову насуваються вибори. У нас же вибори починаються задовго до виборів. Заздалегідь готують електоральне поле, засівають його гречкою і обіцянками. Усувають конкурентів. Піаряться. Від компроматів тхне, як від розлюченого тхора» (Ліна Костенко). Хто я є і куди прямую? Що маю на своєму шляху? Кого тримаю за руку, чим керуюся і в що вірю? Чого боюся, а за що готова боротися, долаючи страх? До якого етносу належу? Чи сповідую національну ідею? Хто такі українці на строкатому полотні світової цивілізації?

Невже я таки володію правом вільного вибору?..